

vání nemovitostí jim patřících), tak z hlediska právního (tj. z hlediska tzv. právních vad snižujících obecnou cenu cestou nemovitostí ve vlastnictví povinných osob. Při nedostatku srovnatelných údajů lze jistě přihlídnout i k obvyklé ceně nájmu zatíženého pozemku, to ovšem se zřetelem k tomu, zda a nakolik je osoba povinná omezena v právu takový pozemek rovněž (spolu)užívat, i se zřetelem k předpokládané době trvání práva odpovídajícího věcnému břemenu.

V usnesení NS ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 22 Cdo 3103/2007, dovolací soud konstatoval: „Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 27. 4. 2000, sp. zn. 22 Cdo 2145/98, publikovaném v Právních rozhledech č. 9/2000, uvedl, že při stanovení náhrady za zřízení věcného břemene podle § 135c odst. 3 ObčZ nelze vycházet jen z ceny, za kterou by bylo možno dosáhnout smluvního zřízení věcného břemene, ale je třeba přihlížet k okolnostem, za kterých byla neoprávněná stavba zřízena, a k újmě postihující vlastníka pozemku. Tyto závěry jsou přiměřeně použitelné i pro zřízení věcného břemene nezbytné cesty podle § 151o odst. 3 ObčZ. Nelze přehlédnout, že rozhodnutím soudu dochází k trvalému omezení vlastnického práva vlastníka pozemku... Je tedy třeba vycházet nejen z obvyklé ceny pozemku, ale je třeba zvážit konkrétní okolnosti, za kterých stavba zůstala bez přístupu k veřejné komunikaci, stejně jako všechny negativní účinky, které s sebou zřízení nezbytné cesty pro zatížený pozemek přinese.“

Při stanovení náhrady za zřízení věcného břemene cesty podle § 151o odst. 3 ObčZ tak nelze vycházet ani z ceny věcného břemene určené podle cenových předpisů, ani jen z ceny, za kterou by bylo možno dosáhnout smluvního zřízení věcného břemene. Je třeba rozlišit hodnotu práva odpovídajícího věcnému břemenu cesty na straně jedné a náhradu za omezení vlastnického práva na straně druhé; jejich výše nemusí být stejná. Proto je při stanovení výše náhrady nutné přihlížet ke všem okolnostem věci. Je třeba zejména zvážit, proč stavba zůstala bez přístupu k veřejné komunikaci, stejně jako všechny negativní účinky, které s sebou zřízení nezbytné cesty pro zatížený pozemek přinese. Náhrada za zřízení práva nezbytné cesty zahrnuje i náhradu za újmu, kterou vlastník pozemku utrpí, a to i tím, že v důsledku tzv. právní závady – práva cesty svědčícího žalobci – zpravidla klesne cena zatíženého pozemku i stavby na něm zřízené a že jeho vlastník bude výkonem tohoto práva omezen v užívání pozemku, bude narušeno jeho soukromí apod. Nelze pominout skutečnost, že právo cesty se zřizuje bez časového omezení (i když není v konkrétní věci vyloučeno ani jeho zřízení na určitou dobu – srov. přiměřeně náleží ÚS ze dne 13. 10. 2004, sp. zn. III. ÚS 104/04). Stanovení výše náhrady je tak na úvaze soudu (§ 136 OSŘ), která musí být rádně zdůvodněna.

V projednávané věci vyšel odvolací soud z posudku znalkyně M. Ř., který vycházel z ocenění práva odpovídajícího věcnému břemenu podle cenových předpisů. I když samotné stanovení hodnoty zřizovaného věcného břemene je věcí skutkového zjištění, stanovení kritérií pro určení výše náhrady za omezení vlastnického práva zřízením nezbytné cesty je otázkou právní. Při stanovení výše náhrady v této věci se odvolací soud nezabýval skutečným omezením vlastníků zatíženého pozemku (nakolik jim zřízení věcného břemene ztíží nebo znepříjemní užívání jejich nemovitostí), ani tím, jaký bude mít zřízení věcného břemene vliv na obvyklou cenu jejich

nemovitostí. Při zjišťování výše náhrady tak nevycházel z náležitých kritérií, a jeho rozhodnutí v této části tak spočívá na nesprávném právním posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) OSŘ.

Dovolatelka vytýká soudům, že zvolily formu jednorázové náhrady. Soudy v této části postupovaly v souladu s dosavadní judikaturou, poskytující náhradu zpravidla jednorázovým plněním. Při zvažování této otázky lze přihlídnout k tomu, že i předpisy z oblasti veřejného práva vycházejí z poskytování jednorázové náhrady za vyvlastnění – omezení vlastnictví pozemku věcným břemenem [srov. § 10 odst. 1 písm. b) zákona č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), ve spojení s § 18 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku)]. ■

SOUDY CIZÍCH STÁTŮ

SRN: Spolkový soudní dvůr: Trestněprávní odpovědnost compliance-officera

§ 13 StGB (německý trestní zákoník)

Compliance-officera se zpravidla týká i trestní odpovědnost zamezit vedle porušování práva namířené vůči firmě i takovým trestným činům, jež jsou páčány firmou vůči třetím osobám.

(Právní věta je vytvořena autory.)

Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 17. 7. 2009 (5 StR 394/08)

K věci: Žalovaný byl zaměstnán jako vedoucí interního auditu a právního oddělení veřejného ústavu spravovaného městem Berlín, zodpovědného za čištění veřejných komunikací. Zde byl v jednom roce zodpovědný jako předseda tarifní komise za kalkulaci poplatků vybíraných od obyvatel domů. Kvůli chybě byly přitom vybrány nepřiměřeně vysoké poplatky v milionové výši. Tato chyba byla objevena, obžalovaný ji však nenapravil. K tomu mělo dojít až v následujícím roce. Nestalo se tak však kvůli pokynu spoluobžalovaného. Proto byly jinou tarifní komisí, které se obžalovaný již neúčastnil, opět vybírány nadměrně vysoké poplatky. Obžalovaný o tom věděl, nic však nepodnikl.

Spolkový soudní dvůr potvrdil závěr Zemského soudu v Berlíně jako soudu prvního stupně, který odsoudil obžalovaného za napomáhání k trestnému činu podvodu.

Z odůvodnění: Spolkový soudní dvůr předně odmítl založení odpovědnosti za následek (předpoklad trestněprávní odpovědnosti u tzv. nepravých omisivních deliktů) vyplývající z předchozího nebezpečného jednání (porušení zvláštní povinnosti konat).

Spolkový soudní dvůr je spíše toho názoru, že odpovědnost obžalovaného vychází z jeho pozice vedoucího právního oddělení a interního auditu. Dle Spolkového soudního dvora se jej dotýká zvláštní odpovědnost za integritu jemu svěřené sféry kompetencí. Takový druh objektivní odpovědnosti vzniká převzetím určitých funkcí

ve státních orgánech nebo funkcí vymezených zákonem (např. policejní úředníci, zmocněnec pro dohled nad ochranou před radiací v soukromém sektoru), mohl by být však založen i služebním poměrem. Rozhodující v případě posledně jmenovaného však není vznik smluvního vztahu, nýbrž skutečné převzetí povinností. K tomu je obzvláště nutný vztah založený na důvěře, díky němuž přechází na povinného zvláštní povinnost chránit.

Obsah a rozsah odpovědnosti se v tomto případě nemezuje pouze na zamezení majetkové újmy vzniklé firmě samé, ale může zahrnovat i zabránění trestným činům spáchaným činností firmy vůči jejím smluvním partnerům. Při posouzení, kam až v jednotlivých případech odpovědnost sahá, je třeba odkázat na konkrétně převzatý okruh povinností povinného.

Jako příklad rozsáhlé odpovědnosti, jež zahrnuje i porušení práva firmou navenek, uvádí Spolkový soudní dvůr v této souvislosti povinnost *compliance-officera*, která je zpravidla namířena na zamezení trestným činům spáchaným zaměstnanci firmy, jež by mohly „způsobit značnou újmu ve formě rizik z odpovědnosti za škodu nebo ztráty dobrého jména“. Protože však Spolkový soudní dvůr postavení *compliance-officera* obžalovaného v dalším odmítá, jedná se v rozhodnuté věci jen o *obiter dictum*.

V tomto případě posuzuje Spolkový soudní dvůr rozsáhlou odpovědnost obžalovaného z jiného hlediska. Podstatná část činností veřejného ústavu spočívá v aplikaci zákona. Tyto činnosti zahrnují mimo jiné povinnost vystavovat řádné účetní výkazy. Obžalovaný byl za ně odpovědný. Jeho odpovědnost se tak vztahuje také na ochranu smluvního partnera veřejného ústavu před podvodným vyúčtováním.

Zamezit škodlivým následkům jednání mohl obžalovaný bez dalšího tím, že by informoval představenstvo. Právě tak považuje Spolkový soudní dvůr za dané i další předpoklady trestnosti činu, a trvá tedy na rozsudku Zemského soudu za napomáhání k trestnému činu podvodu.

Trestnost *compliance-officera* – zhodnocení: Výrok Spolkového soudního dvora, že *compliance-officer* je zpravidla trestně odpovědný za následek, protože má zabránit i takovým trestným činům, jichž se dopouští firma navenek vůči třetím osobám, se nejdříve zdál jako velmi široce pojatý, a způsobil tak velké obavy u dotčených osob. Velmi často jsou změny v judikatuře Spolkového soudního dvora předem zmíněny v *obiter dictu* a v tomto případě to vypadá, že se zavádí zcela nová forma trestněprávní odpovědnosti.

Přitom je však třeba zohlednit četná a významná omezení, která Spolkový soudní dvůr ve svém rozhodnutí zavádí. Především je taková povinnost omezena na zabránění porušení práva vůči smluvním partnerům firmy. Tím se rozumí jen trestné činy související s činností firmy. Trestné činy, k nimž dojde při příležitostné činnosti – jak lze dovodit – zahrnuté nejsou. Za druhé stanovuje Spolkový soudní dvůr určitou hranici závažnosti, když shledává úkol *compliance-officera* v tom, aby chránil firmu před „značnou újmu ve formě rizik z odpovědnosti za škodu nebo ztráty dobrého jména“.

Zůstává však otázkou, do jaké míry takto omezený termín „*compliance*“ odpovídá německé právní a podnikatelské realitě. Přinejmenším není pojem „*compliance-*

officer“ ani upraven, ani definován zákonem. Jedinou spojitost v právní normě s pojmem *compliance* lze v německém právu nalézt v předpisech týkajících se práva cenných papírů. Přitom ani zde neexistuje konkrétní rozsah kompetencí, pokud pomlčíme o stanovení obecné povinnosti zabránit trestným činům firmy navenek. Výrok Spolkového soudního dvora o tom, že *compliance-officer* je zpravidla povinen bránit porušení práva firmou navenek, tak zachází velmi daleko.

Další doklad toho, jakým způsobem Spolkový soudní dvůr chápe postavení *compliance-officera*, lze nalézt v tom, do jaké míry na něj soud nahlíží jako na zmocněnce. Spolkový soudní dvůr se vypořádává hned v úvodu svého výkladu se dvěma možnostmi vzniku odpovědnosti. Přitom neodkazuje v tomto případě přímo na převzetí zákonem stanovené funkce zmocněnce, ale dovozuje odpovědnost ze služebního poměru a z faktického převzetí svěřených povinností. Tento výklad odpovídá omezeným možnostem *compliance-officera* při jednání, který je vázán pokyny představenstva a který má obvykle pouze právo nahlížet do spisů, právo na informace a právo podat stížnost u nadřízeného orgánu, nemá však oprávnění, která jsou běžně spojena s funkcí zmocněnce. Z toho podle našeho názoru vyplývá, že zde není v žádném případě právo požadovat od *compliance-officera*, aby zabránil trestné činnosti, což pro něj zpravidla ani není možné, nelze tedy u něj dovozovat trestní odpovědnost.

Závěr: Kvůli nedostatečnému obsahovému upřesnění pojmu „*compliance*“ se domníváme, že označení funkce jako „*compliance-officer*“ není samo dostatečné pro to, aby obecně založilo povinnost zabránit porušení práva firmou vůči třetím osobám. Je však možné, aby pracovní smlouva *compliance-officera* stanovila povinnost zabránit i takovým porušením práva. Pokud *compliance-officer* skutečně převezme takto konkretizovaný okruh povinností, vyplývá z něj trestněprávní odpovědnost za zabránění trestným činům zaměstnanců firmy vůči smluvním partnerům.

V žádném případě však nelze zaručit úspěch při bránění těmto činům, ten ani *compliance-officer* nemůže zajistit, ale vždy jen provedení úkonů k tomu vedoucím, které jsou povětšinou stanoveny smlouvou. Jen ve výjimečných případech může povinnost konat jít nad tento rámec. Je např. radno informovat dozorcí radu v případě, kdy dotyčný ví o porušení práva členem představenstva, i když smlouva stanovuje jen informování představenstva. Je-li to pro *compliance-officera* možné a únosné, on však přesto nutně kroky neprovede, může z toho vyplnout trestní odpovědnost za trestný čin spáchaný opomenutím ve smyslu § 13 odst. 1 StGB.

Nezbývá než vyčkat, jak Spolkový soudní dvůr v budoucích rozhodnutích popíše jednotlivé znaky skutkové podstaty trestného činu, aby skutečně mohl opřít rozsudek o jím navržené vymezení odpovědnosti v okruhu svěřených povinností. Počáteční rozruch mezi *compliance-officery* v německých podnicích však v mezidobí již každopádně utichl.

Arthur Braun, Friedrich Laugwitz,
bpu Braun Partners, Praha